

SISTEMUL MORFOLOGIC

Observațiile de mai jos au, de regulă, în vedere numai fenomenele care deosebesc sistemul morfologic al graiului de cel al limbii ruse literare contemporane, adică dialectismele morfologice.

§ 39. *Substantivul*. Se constată șovăieli în privința genului gramatical al unor substantive în consoană moale tradițional feminine. De ex., A.A. nu se poate decide cum să spună: *adnă mol'* sau *ad'in mol'* «o molie», *nășa sol'* sau *naš sol'* «sarea noastră»¹.

Neutrelle cu accentul pe temă manifestă tendința de a trece la feminin. De ex., la întrebarea indirectă, pusă în rusește, «Cum se cheamă la cal partea piciorului în care se bate potocoava?», A.A. răspunde *kapýta*. Întrebând *skól'k'i?* «cite?», în timp ce arătam subiectului un desen cu o copită, acesta adaugă: *adnă* (deci nu *adnó*!). Printr-o anchetă circumspectă am stabilit că substantivul este, într-adevăr, feminin, iar nu neutru. E greu de spus dacă, și în ce măsură, această schimbare a genului se datorează contactului cu limba română, în care *copită*, fonetic atât de apropiat, este feminin. De altfel, în cazul substantivului *prósa* «mei» (*/prósa/*, față de rusa comună */próso/*, referirea la limba română nu mai este posibilă.

Reține atenția încadrarea printre masculine a patru substantive de genul feminin în *-a* împrumutate din română: *b'ic'ikl'et*, *cygár*, *mób'il*, *motoč'ikl'et* (v. *Glosarul*). Fenomenul e curios, deoarece în grai există doar o clasă foarte largă de substantive feminine în *-a*.

§ 40. Neutrelle cu singularul în */o/* fac pluralul în */i/*, iar nu în */a/*: *jáicy* «ouă», *yn'ózy* «cuiburi», *cypl'áty* «pușori de găină» etc. Față de pluralul în */ja/* din limba literară și din multe graiuri convergente, la Climăuți se constată */ji/*, unde însă */j/* poate să și lipsească (v. § 29): *krýl'i* «aripi», *p'er'i*, dar și *p'er'ji* «pene», cf. rus. lit. */kríl'ja/*, */p'er'ja/*.

Tot */i/*, iar nu */a/*, se observă și la pluralul substantivelor de tipul *kaz'lónyk* «ied» (cu sufixul */onok/* la singular): *kaz'l'áty* «iezi», *sabač'an'áty* «câței», *cypl'áty* «pușori de găină» etc.

§ 41. Ca și în graiurile convergente, */ov/* ca desinență a genitivului plural poate apărea și la feminine: *p'at' kósyu* (*/p'at' kósov/*); cf., în rusa comună, genit. pl. *kos*, cu desinență «zero».

Paralel cu *dn'ej* la genit. pl. apare frecvent și forma *d'on*: *d'év'i d':ón* «nouă zile».

§ 42. Ca și în multe graiuri convergente, neutrelle în */m'a/* se declină la singular fără *-en-*: *sa_vr'é'm'im* «cu timpul», *pa_jim'u* («Îl cunosc numai așa) după nume» ș.a.².

§ 43. *Adjectivul*. Adesea forma de nominativ-acuzativ singular masculin cu accentul pe temă se rostește fără */j/* final: *s'ívy* «sur» (*/s'ívoj/*), *ýór'ky* «amar» (*/ýór'koj/*) etc., ceea ce amintește de același fenomen din graiurile bielorusse³.

§ 44. La instrumentalul și prepoziționalul singular masculin și neutru întâlnim o singură desinență: */im/*; astfel: *maladája s_maladým* «mireasa (și)

¹ Vezi și articolul nostru *Observații asupra unui grai rus de pe teritoriul R.P.R. (Socolinți)*, în *Rsl*, IV, 1960, p. 118.

² Același fenomen și la Socolinți, vezi articolul nostru *Observații...*, p. 120. Pentru interpretarea acestei nivelări cf. acad. A.I. Graur, *Studii de lingvistică generală*, București, 1960, p. 41.

³ Vezi *Дыялекталагічны атлас беларускай мовы*, Minsk, 1963, harta 111.